

volo, sed sicut tu vis: Ut sic ostenderetur verus Deus, & homo, ut homo timebat mortem, ut Deus generose appetebat.

7 Verus sensus. Sicut dicitur: Ut sic ostenderetur verus Deus, & homo, ut homo timebat mortem, ut Deus generose appetebat. Verus, & genuinus sensus. Quomodo coarctator usque dum perficiatur: id est, angor, crucior, comprimor, ac veluti quandam animi molestiam, afflictionem sustineo pro desiderio moriendi pro gloria Dei, ac salute hominum usque dum perficiatur, & absolvatur. Pro hac expositione stant omnes Lecti nes, Syriacus: Multumque premor dum perficitur. Perficus: Multum sustineo doloris, donec perficiatur: Arabicus. Et ego laboro usque dum perficiatur. Aliqui apud D. Ambrosium, Con- tristor: & pro desiderio ipsius mortis legit D. Epiphanius: Festino ad illum: D. Irenaeus: Valde propero ad illam. Theophylactus ait: Baptismum mortem vocat; hanc autem valde desiderans ait: Et quomodo constringor, hoc est, quam sollicitus, & anxius sum, ac premor; donec perficiatur, scio enim mortem pro hominum salute. Euthymius: Quomodo coarctator donec perficiatur, veluti anxius sum propter tarditatem, sic D. Ambros. Beda, Titus & alij Patres communiter.

71. Sic moraliter explico. Animus Christi Domini pro desiderio moriendi coarctatur, ac comprimitur; nam ejus ingens charitas provocabat ut illico absque ulla mora, & tarditate crucem subiret, sanguinem funderet, & vitam daret pro hominum salute; tamen praeceptum Patris instabat pro certo, ac definito tempore; & ideo cum adveniret tempus suae passionis, dixit suis discipulis in horto: Surgite eamus, ecce appropinquavit, qui me tradet, Math. 26. num. 46. & suis inimicis comprehendentibus dixit: Haec est hora vestra, & potestas tenebrarum, Luc. 22. num. 54. Ait ergo Christus D. Quomodo coarctator donec perficiam illum: veluti homo in arcto, & angusto positus ut inter duos lapides coarctatur, & comprimatur, ac premitur quodammodo: ita animus Christi ex sua eximia Charitate urgebatur pro quolibet momento, & instanti vitam dare pro hominum salute; tamen ex dato praecepto Patris reprimebatur, ac continebatur ad perficiendum suum holocaustum in ara crucis pro certo & definito articulo temporis, & ita inter suum desiderium, ac praeceptum comprimebatur.

Quantum vero Christus Dominus coarctabatur, ac comprimebatur, & anxieba-

tur pro danda vita pro salute generis humani, non est, qui valeat explicare; pro quo bene notat Albertus Magnus quod Christus Dominus in praesenti dum loquitur, nomen quomodo, significat coarctationem esse inexplicabilem, Haec enim coarctio est, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in corde hominis ascendit: Mai. 64. num. 4. propheta loquitur de Christo, in quo & quanta charitas Dei in eo praeparaverit, ac ordinaverit, omnem mentem, & captum creatum excedit: quam oculus non vidit, nec auris audivit.

In ultima cena ait Christus Dominus Judae: Quod facis, fac citius; hoc autem nemo scivit ascumbentium, ad quid dixerit ei. Joan. 13. num. 28. Judas negotiabat proditionem; Satanas machinabatur crucem, Christus Dominus ardentem inhiabat ad mortem; tunc ait Judae: Quod facis, fac citius: Ac si Judae velocitatem, demonis investigationes respectu sui amoris, ut quid lentum, & morosum repararetur, ait Judae: Quod facis fac citius: non illius proditionem intendens, sed flammam sui desiderii urgentissimas prodens, Origenes apud Catenam: Poterat, vel Judae vel Satana Dominus dicere: Quod facis fac citius: provocans adversarium ad pugnam, vel proditorem ad subministrandum dispensationem, quae erat futura salubris saeculo, quare non amplius retardari nec protrahi, sed pro posse maturari volebat: Perpende ultima verba: Quam pro posse maturari volebat.

In rem nostram. Id quod subditur notandum est. Hoc autem nemo scivit ascumbentium, ad quid dixerit ei: Valde mirum quod nullus ex Apostolis potuit hoc intelligere, nec Iesus qui ad altissima mysteria aeternae generationis evolabat; nec Joannes, qui perspicax intellectu erat, nec ullus ex aliis, cum omnes essent maxime versati in doctrina Christi. Cum Judae ait Christus; Quod facis fac citius: hoc dixit ex impetu, ac vehementia sui desiderii, ac amoris moriendi pro salute hominum: posse maturari volebat: inflammatum & ardens ministerium amoris, ac desiderii Christi vitam profundendi pro nostra salute adeo sublime & altum est, ut nec Petrus, nec Joannes, nec aliquis ex Apostolis illud valeat penetrare, investigare, ac aliquantulum attingere; sic transcendit omnem humanum captum.

Alb. Magn. ingens Christi desiderium moriendi non potest explicari.

72. Joan. 13.

Ingens charitas Christi, omnia transcendit.

74. Dan. 13.

Desiderium Christi moriendi transcendit omnem intellectum.

CAPUT XIII.

DERANT autem quidam ipso in tempore, nuntiantes isti de Galilaeis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et respondens dixit illis: Putatis quod hi Galilaei pro omnibus Galilaeis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? 3. Non dico vobis: sed nisi poenitentiam habueritis omnes similiter peribitis, 4. Sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos, putatis, quia & ipsi debitores fuerint praeter omnes homines habitantes in Hierusalem? 5. Non

5. Non dico vobis: sed si poenitentiam non habueritis omnes similiter peribitis. 6. Dicebat autem hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua: & venit quarens fructum in illa, & non invenit. 7. Dixit autem ad cultorem vineae: Ecce anni tres sunt ex quo venio quarens fructum in ficulnea hac: & non invenio: Succide ergo illam: et quid etiam terram occupat? 8. At ille respondens dicit illi: Domine, dimitte illam, & hoc anno usque dum fodiam circa illam, & mittam stercora: 9. & siquidem fecerit fructum: sin autem in futurum succides eam. 10. Erat autem docens in synagoga eorum sabbathis: 11. & ecce mulier quae habebat spiritum infirmitatis, annis decem, & octo: Et erat inclinata nec omnino poterat suam respicere. 12. Quam cum videret Jesus, vocavit eam ad se, & ait illi: Mulier dimissa es ab infirmitate tua. 13. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat deum. 14. Respondens autem archisynagogus, indignans, quia sabbatho curasset Jesus, dicebat turbae: Sex dies sunt in quibus oportet operari; in his ergo venite, & curamini, & non in die sabbathi. 15. Respondens autem ad illum dominus dixit: Hypocritae, unusquisque vestrum sabbatho non solvit bovem suum, aut asinum a praesepe, & ducit adquare? 16. Hanc autem filiam Abrahae quam alligavit Satanas, ecce decem & octo annis non oportuit solvi a vinculo isto die sabbathi? 17. Et cum haec diceret, erubescerent omnes adversarii ejus, & omnis populus gaudebat in universis, quae gloriose fiebant ab eo. 18. Dicebat ergo: Cui simile est regnum dei, & cui simile aestimabo illud? 19. Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum & crevit, & factum est in arborem magnam, & volucres caeli requieverunt in ramis ejus. 20. & iterum dixit: Cui simile aestimabo regnum dei? 21. Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in farinae latae tria; donec fermentaretur totum. 22. Et ibat per civitates, & castella docens, & iter faciens in Hierusalem. 23. Ait autem illi quidam, Domine, si pauci sunt qui salvantur: ipse autem dixit ad illos: 24. Contendite intrare per angustam portam, quia multi dico vobis quarent intrare, & non poterunt. 25. Cum autem intraverit paterfamilias, & clauerit ostium, & incipietis foris stare, & pulsare ostium dicentes: Domine aperi nobis; & respondens dicit vobis: nescio vos unde sitis: 26. Tunc incipitis dicere, manducavimus, coram te & bibimus, & in plateis nostris docuisti: 27. Et dicit vobis Nescio vos unde sitis: discedite a me omnes operarii iniquitatis. 28. Ibi erit fletus & stridor dentium, cum videritis Abraham, & Isaac, & Jacob, & omnes Prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras. 29. Et venient ab Oriente, & Occidente, Aquilone & Austro, & accumbent in regno Dei. 30. Ecce sunt novissimi qui erunt primi, & sunt primi qui erunt novissimi. 31. In ipsa die accesserunt quidam Pharisaeorum, dicentes illi. Exi, & vade hinc: quia Herodes vult te occidere. 32. Et ait illi: Ite, & dicite vulpi illi: Ecce ejicio daemonia, & sanitates superificio hodie, & cras, & tertia die consummor. 33. Veruntamen oportet me hodie & cras sequenti die ambulare, quia non capit prophetam perire extra Hierusalem. 34. Hierusalem, Hierusalem qui occidis prophetas, & lapidas eos qui mittuntur ad te, quoties volui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum sub pennis, & noluit? 35. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis, quia non videbitis me donec veniat cum dicetis: Benedictus qui venit in nomine Domini.

Tertio. Vers. 11. Sabbatho sanat mulierem incurvatam, obmurmurantes Judaeos aperta ratione confutat: quod hic est explicandum.

ARGUMENTUM cum Remissionibus.

Primo. Vers. 1. Occasione Galilaeorum, qui occisi sunt a Pilato, suadet Christus poenitentiam; quod hic est explicandum. Secundo. Vers. 6. Adhibet parabolam de ficulnea infructifera; quod hic est explicandum. Tertio. Vers. 11. Sabbatho sanat mulierem incurvatam, obmurmurantes Judaeos aperta ratione confutat: quod hic est explicandum. Quarto. Vers. 18. Comparat regnum caelorum grano sinapis, & fermento exiguo, de quo dixi tom. 3. c. 28. & supra Math. 13. Quinto. Vers. 23. Docet paucos salvari. Explicavi tom. 2. in Evangelia, cap. 19. Sexto. Vers. 31. Pharisaeis suadentibus secessum

nominatur in Scriptura, & quia ex multis significat synagogam; de qua questione sequenti: quidam scilicet Paterfamilias, sub quo intelligitur Deus, ut est communis interpretatio, in vinea sua: hoc est, in mundo, ut explicat Euthymius, in quo Deus posuit populum Iudaicum, ut peculiarem populum, qui frequenter in scriptura Domini, vinea appellatur: Isai, 5, num. 1. Jerem. 2, n. 2. Matth. 21, n. 3. Venit quarens fructum in illa, & non invenit: nempe toto triennio elapso. Et optime ait hic D. Ambrosius. Querebat Dominus, non quia fructum ficulnea deesse nesciret, sed ut ostenderet in figura quia fructum Synagoga tam habere deberet: Vt ita fieret manifestum, quod synagoga quae per tam longum tempus non ferebat fructum iustissime praecedenda, & excidenda erat.

11. Titus. Dixit ad cultorem vineae: Nempe, ut exponit Titus. Aeternus Pater ad Iesum filium suum quem miserat, ut sua doctrinae vita, ac exemplo excoleret populum Iudaicum, ut ferret fructum iustitiae: Ecce tres anni sunt hoc tempus triennale assignavit, & consentaneè ad naturam ficus, quae non solet fructum ferre nisi tertio anno; & si tertio non fert, nunquam feret. Moraliter D. Ambrosius, hic. D. Gregor. homil. 31. in Evangelia per tres annos interpretantur tres leges, Naturalem, scriptam, Evangelicam Euthymius, tres Iudaicorum gubernationes sub Iudicibus, Regibus, Pontificibus: Theophylactus. Divus Athanasius quaest. 70. Tres hominis aetates, puerilem, virilem, & senectutem. Aptius dicam, quod per tres annos intelligendi sunt, tres anni praedicationis Christi, in quibus divinus cultor venit quarens fructum in vinea Iudaica. & non invenit: Succide illam, ut quid terram occupat; cum nullum fructum reddat; inde Syriacus, & Graecus legunt: reddat terram otiosam, vel inertem, de quo quaest. 2.

QUESTIO I.

Quid haec ficulnea infructifera significet?

12. Salmeir. Circa significationem ficulnae octo dedi rationes supra Matth. 21. quaest. 1. quae ibi videnda sunt; nunc circa hanc infructiferam, aliquid addamus. Salmeiron. Tom. 7. tractat. 21. & alii dicunt, per ficulneam significari virum iustum & bonum. Hanc tamen sententiam incommodat, quia de viro iusto, & bono dicitur Psalm. 1, num. 3. Erat tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, & fructum suum dabit in tempore suo: Haec autem ficulnea, non dedit fructum in tempore suo trienniali. Primò, quod ficulnea significet synagogam est communis Patrum sententia, D. Hieronimi, D. Hilarii, D. Chrysostomi, Origen. D. Pasch. Gennad. Pelus. D. Remig. D. Thom. & aliorum, quos supra citavi Matth. 21. qui 3, n. 24. Quod maxime videtur in hac ficulnea infructifera, quam Deus ab exordio in su-

vinei, seu hoc mundo plantavit per Moysen, ad quam venit Christus Iesus sanctus homo, ut eam sua praedicatione, vita, & exemplo excoleret; Christus ergo Dominus est cultor vineae, id est, Synagoga, cui Aeternus Pater dixit: Succide eam, quia per tres annos, quibus eam excoluisti tua doctrina, ac praedicatione, nullum fructum fidei, ac bonorum operum in ea invenio; sed potius multa mala opera in omni turpitudine, malitia, ac nequitia, ac iniquitate: Tunc Christus D. sua benignitate loquitur, & intercedit pro ea, ut Pater suspendat iram uno anno, saltem dimidio, ut ea iterum sua praedicatione excolatur, ac sanguine irrigetur: Et ita factum est, ut quarto anno praedicationis Iudaei peccata peccatis addendo Christum crucifixerunt, Apostolos sunt persecuti; unde Deus tantorum scelerum vindicem, ac ultorem post aliquos annos ad dandum spatium poenitentiae misit Titum ad destruendam, & subvertendam Ierosoly-

14. D. Ambrosius. Secundò, D. Ambrosius in praesenti: Fuit arbor ista foliis redundans fluentibus, spem possessoris sui cassa speratorum proventuum expectatione desituit: Ita etiam Synagoga dum Doctores eius operibus infaecundi, verbis tantum velut foliis redundantibus gloriantur, inanis umbra legis exuberat. Ecce mali Praedicatoris, ac Doctoris clogium, luxuriantibus verbis abundant, tanquam dilatatis foliis, operibus vacui nullum fructum referunt, solum in verbis compositis & dum inanem gloriam captant, caelesti gloria evacuantur, cum illius fructu careant. Operibus infaecundi, verbis tantum velut foliis redundantibus gloriantur: Merito de illis sententia profertur: Succidite ergo illam, ut quid etiam terram occupat otiosam: ut pote inutilis, & otiosa in classe praedicatorum. Vide multa, verb. Praedicator.

15. D. Chrysol. Tertio, D. Chrysológus serm. 106. ait: Sic enim infaecunda arbor dum fundit subjectis vicibus umbram, inimica non sibi solum, sed palmitibus sit; homo deses, & ignavus si praesit populus, non sibi solum sit noxius, sed & multis: Ficulnea haec constituta erat in vinea: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea: Haec infructifera ficulnea, non solum sibi erat nociva, cum nullum fructum afferret, sed etiam palmitibus subjectis in magnum nocumentum erat, cum ob illam à calore, ac fomento Solis privarentur; sic in Republica Princeps, & Governator ignavus, & deses, non solum sibi, sed omnibus parit damnum; si princeps dormit, nullus est qui vigilet: Sic homo deses, & ignavus si praesit populus, non sibi solum sit noxius, sed & multis.

16. Gen. 4. Postquam Caïmus occidit fratrem suum Abelem, magnus metus est ei, ne aliena vi interficiatur, ait ipse Deo: Omnis qui invenerit me occidet me: Gen. 4, n. 14. inanis videtur hic Caïmi metus; Vnus in terra tantum erat homo Adamus, Pater, ac Princeps totius generis humani: Cur ergo timet Caïmus? Qui ei manum injiciat, qui ferrum acuat contra eum? An belluas timet? inde Caïmo suus metus est, ut testatur D. Ambrosius lib. 2. cap. 9. de Caïno, & ait: Potuit quidem,

incursum belluarum timere, qui legis divinae jura violaverat, nec presumere de subjectis animalibus ceteris, ut hominem cocerat occidit: Sed modò quaero; ante occisum fratrem non timebat mortem à belluis; cur inde modò timet? Ipse cum patre Adamo, Dominus belluarum erat; cum ergo fratrem interfecit, suo exemplo belluarum dentes, & ungues in se acuit, ut in eum insurgerent, & ipsum interficerent; Nec presumere de subjectis animalibus ceteris, qui hominem docuerat occidi: Sic etiam bruta superiorum exempla sequuntur.

17. D. Chrysol. Quarto, Ficulnea infructifera terram otiosam, seu inertem, juxta varias lectiones, occupat: talis ergo adumbrat hominem otiosum in Republica, qui omnino inutilis est ut ait D. Chrysológus citatus, Homo deses, & ignavus, non solum sibi noxius, sed & multis. Quia, ut ait D. Chrysológus, homil. 14. in Genes. explicans illa verba Genes. 2, num. 15. Posuit Deus hominem in Paradiso, ut operaretur & custodiret illum: Sic ait Sanctus Doctor. Omnem malitiam docuit orium; unde praecepit Deus ut operaretur; si enim laboris expers esset, protinus ad ignaviam prolapsus esset. Et hanc Philosophiam vigete in sua Republica instituit Deus, Terram uti parentem prodire in operationes utiles, dictum est, Genes. 1, num. 11. Germine terra herbam viventem. Aquam aestuare motu vario canit David Psalm. 95, numer. 11. Commoveatur mare, & plenitudo ejus. Cur deus vult brutam naturam in motu esse perpetuo? docet Rupertus lib. 1. in Genes. cap. 25. & ait, id deo ordinante est dispositum, Cujus aspectus nullam in sua Republica creaturam otiosam patitur. Laborandum est, ne otio animus, & corpus perdat, & dicatur, ut huic arbori. Succide illam.

18. Iudic. 3. Introducens deus populum Hebraeorum in terram sanctam, non erant omnino ex ea omnes hostes illius, dicitur Iudic. 3, n. 1. Ha sunt gentes quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israel. Et quam eruditionem, & doctrinam populus dei electus poterat haurire ex gentibus barbaris, ac idololatris, ut dicitur ibid. n. 5. Filii Israel habitaverunt in medio Chanaan, & Hethae, & Amorritae, & Phariitae, & Hethae, & Jebusae: Varii variis rationes allignant; placet nunc Justin. Venatus lib. de pest. & Grad. qui docet: ex pei consilio, Hebraeos concussos bello continuo, Ne ignavia rabscescerent, seque ipsos pravus moribus interimerent, & gladiis consummerent. Ab otio enim omnis vitorum colluvies trahunt.

QUESTIO II.

Quare tam severa, ac rigida sententia mandat Dominus succidere arborem?

19. Text. Veniens dominus ad vineam, videns ficulneam sine fructu ad cultorem vineae ait: Ecce jam anni tres sex quo venio quarens fructum in ficulnea hac, non invenio, succide illam: ut quid terram occupat. Rationem litteratim Sylveira in Evang. Tom. VI.

lem jam dedi in Expositione, & superiori quaestione in prima ratione n. 13. Nunc vero sensum moralem persequemur. Arborem infructiferam succidi mandat dominus: Succide illam. Homo in Graeca scholia legitur: Vt quid terram onerat quibus. Quod è contrario videbatur dicendum; nam arbor sterilis levis est terra, fructibus omissa, gravis, & onerosa; quomodo haec ficulnea viduata dicitur, terram onerare? Communis Patrum Senatus tenet, vineam Eccles. significare; Vites fideles; infructiferam ficulneam sceleratos denotare: Arbor ergo haec parvi insecunda: ex typo terram onerat, & nil magis grave, ac ponderosum, quam, sceleratum peccatorem patitur, quam, republicam perturbat, omniaque in perpetua commotione cum eo versantur; ita ut nullum quietis sit spatium; hinc Psalm. 37. de iniquis & malignis dicebat David Psalm. 37. n. 5. Sicut onus grave gravata sunt super me. Et Moyses de populo rebeli, & obstinato, Num. Num. 11, n. 14. Populus hic gravis est mihi: Inde dominus ait: Succide illam, quia onerat terram.

20. Gilbert. Secundò, Gilbertus Abbas serm. 23. in Cantabrigia ait: Forfitan, & ficulneam illam sterilem: quam Dominus iussit succidi, fertiles de vicino vinea condemnabant: Periniquum est in sancta conversatione plantatum: nil sanctorum moliri, & excusationes praecedentes cognitio exemplis convinci, & inde descensiones disponere in corde suo, unde alij ascendunt. Erat fucus in vinea, ex qua caetera arbores amplissimos, ac uberes fructus parturiebant; inde non mirandum, quod ira domini in eam deserviret, cum sterili facta sit; unde aliae plantae fecundissimae attendantur: Ficulneam illam sterilem, fertiles de vicino vinea condemnabant. Valde periculosum inde descendere, unde alij ascendunt. Mandat Iosue populo, ut cum sacerdotes portantes arcam incederent; eam sequantur, adjungit tamen. Cavete ne appropinquetis ad arcam. Iosue 3. n. 4. Ad quid haec cautela, cum accessus hominis ad deum sit maxime salutiferus, & inde David omnes convocabat; Accedite ad Deum & illuminamini: Psalm. 33, n. 6. Cur ergo Israelitis cavendus est accessus ad arcam? Erant Israelitae imperfecti, & impoli, & ideo timeatur illis accessus ad arcam, ne alicujus irreverentiae occasio ad iram deserviat. Et inde descensiones disponere in corde suo, unde alij ascendunt.

21. D. Chrysol. Tertio, D. Chrysológus serm. 106. ait: Infructifera arbor invocat cespitem, necat spatia, exhaurit terra vires, cultorem conficit damno, afficit radio possidentem: Arbor haec in parturiendis fructibus non laborabat; & non solum extenso stipite, & dilatata radice terram intricabat, sed & exhaurit terra vires: eius humorem sugendo ne bonos fructus in aliis parturiat, etiam vicina spatia enecat; dum ob illius dilatatos ramoscum foliis; caeli rore, ac solis calore, stellarum que influentia privantur. Ecce unius iniquae arboris vicinitas quot mala inducit, terram cespitem intricat, illius vires exhaurit, ne multum de illius humore aliae plantae participant, & necat spatia vicina. Et inde rectè contra eam fulminatur sententia: Succide arborem.

22. Angelorum impulsu, ac vi educitur Lot de Sodomis ne ingrassante incendio civitatis ipse pereat Lot, jam extra civitatem dicunt Q q 2 Angeli